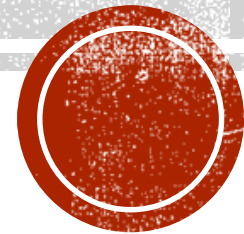

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET

1914-1918

- Vid sekelskiftet 1900 hade Tyskland Europas största befolkning och var även ett ledande industriland med stora naturresurser.
- Dock hade Tyskland inte speciellt många kolonier jämfört med andra länder i Europa. Att äga kolonier var bra för länder – det gav det egna landet mer naturresurser och en marknad att sälja sina produkter man tillverkade till. Att äga många kolonier innebar också hög status vilket gjorde att Tyskland kände sig en aning underlägsna och ville ändra på det.
- Storbritannien ägde många kolonier men såg ändå Tyskland som ett hot, Tysklands armé var tolv gånger så stor som Storbritanniens!
- Frankrike var inte heller speciellt förtjusta i Tyskland. 1870-1871 förlorade Frankrike området Alsace-Lorraine till Preussen som Tyskland då hette, och för detta ville fransmännen ha revansch.
- I början av 1900-talet dominerade ett nationellt tänkande i Europa, nation stod mot nation i en kamp om råvaror och marknad. Nationalismen var stark...

NATIONALISM

- Nationalismen uppkom i Europa efter den franska revolutionen där Napoleons arméer krigade för sitt land och medborgarna i länderna som besegrades ville se sina länder befriade från Napoleon, en slags nationalkänsla växte fram.
- Nationalism är en idé som innebär att folk som har samma historia, talar samma språk och känner samhörighet med varandra också har rätt att bilda ett eget självständigt land

Olika typer av nationalism:

- Etnonationalism: språk, historia, kultur och religion är vad som håller samman människor.
- Statsnationalism: Medborgarskap är den viktigaste sammanhållande faktoren, oberoende av t.ex. religionstillhörighet eller nationellt ursprung. Ex?

Att läsa mer:

http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/wysiwyg_media/dlh_nationalismen_fo_rmer.pdf

ALLIANSER OCH KRIGSPLANERING

I BÖRJAN AV 1900-TALET

- Europas stormakter började samarbeta i allianser (grupper) under början av 1900-talet. Länderna kunde utnyttja sina industrier till att mobilisera sina enorma arméer.
- Länder inom samma allians lovade att hjälpa varandra vid en eventuell konflikt.
- Europa kom att delas in två stormaktsförbund: Trippelalliansen (som också kallades för Centralmakterna) och Ententen
- Trippelalliansen: Tyskland, Österrike-Ungern och Italien
- Ententen: Frankrike, Storbritannien och Ryssland
- Tyskland låg mellan Frankrike och Ryssland vilket gjorde att om det blev krig var de tvungna att slåss på två håll samtidigt – men de hade en plan för att slippa detta.

- Bildkälla: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_Europe_alliances_1914-sv.svg

TYSKARNAS PLAN

- Tysklands plan gick ut på att besegra Frankrike snabbt för att sedan kunna ge sig av österut mot Ryssland.
- Frankrike hade byggt befästningar utmed gränsen mot Tyskland så därför skulle Tyskland enligt planen attackera Frankrike via Belgien.
- Om Frankrike besegrades snabbt skulle Ryssland inte hinna mobilisera sina arméer vilket skulle göra att hela den tyska styrkan skulle kunna sättas in och på så sätt besegra ryssarna.

- Men: det var på Balkan, i sydvästra Europa, som urladdningen kom...

EN UTVECKLING MOT KRIG PÅ BALKAN

- **Många nya stater hade bildats på Balkan sedan det Osmanska rikets makt minskade.**
- **Serbien var ett av de nybildade länderna, och i Serbien tillhörde många av invandrarna folkgruppen slaver. Det bodde även många slaver i Österrike-Ungern.**
- **Många av slaverna började drömma om att bilda en stor stat för bara slaver på Balkan, detta gjorde Österrike-Ungern mycket oroliga. De trodde att Serbien skulle hjälpa slaverna i södra delen av Österrike-Ungern att bryta sig loss.**
- **Ryssland stod på serbernas sida, ryssarna var också slaver. Ryssland ville även ha vänner på Balkan för att då lättare kunna se till att inga fiender tog kontroll över sjövägen mellan Svarta havet och Medelhavet. Sjövägen var viktig för ryssarna för att den användes för att sälja brödsäd utomlands – detta för att finansiera sin stora armé.**

GNISTAN SOM TÄNDE EN VÄRLDSBRAND

- 28 juni 1914 hälsade Österrike-Ungerns kronprins Franz Ferdinand och hans hustru Sofie på i Sarajevo i Bosnien-Herzegovina. Detta område hade Österrike-Ungern nyligen tagit över.
- Under sitt besök färdades paret i en öppen bil när en man med pistol plötsligt springer fram och skjuter mot de båda som träffas av kulorna och avlider.
- Mördaren hette Gavrilo Princip.
- Princip var medlem i en serbisk organisation som kallades för Svarta Handen. Medlemmarna i Svarta handen hade planerat att mordet skulle leda till krig mellan Serbien och Österrike-Ungern, och på så sätt skulle Serbien få stöd av Ryssland att vinna kriget.
- Österrike-Ungern krävde att få ordna rättegången efter mordet men det sade Serbien nej till. Efter ca 3-4 veckor förklarade Österrike-Ungern krig mot Serbien

SVARTA VECKAN

På en vecka spred sig kriget i Europa – den veckan kallas Svarta veckan.

- 28 juli förklarade Österrike-Ungern krig mot Serbien. Ryssland började genast mobilisera sin armé för att hjälpa Serbien.
- 1 augusti förklarade Tyskland krig mot Ryssland. Frankrike mobiliserade sin armé för att hjälpa Ryssland.
- 3 augusti förklarade Tyskland krig mot Frankrike.
- 4 augusti går Tyskland in i Belgien, allt enligt plan. Storbritannien gav sig nu också in i kriget när de krävde att Tyskland skulle lämna Belgien, vilket de vägrade.

Nu var Europas stormakter inblandade i kriget, men ingen av länderna ville ha något krig och ingen av länderna visste egentligen vad det var man krigade om.

KRIG PÅ FLERA FRONTER

På västfronten:

- Tysklands plan om att erövra Frankrike via Belgien misslyckades. Tyskarna stoppades nära huvudstaden Paris.
- På västfronten stod kriget mellan Tyskland och dess fiender i väst, de viktigaste var Frankrike och Storbritannien. Ingen sida på västfronten kunde besegra den andra.
- Soldaterna grävde ner sig i skyttegravar, fem miljoner soldater levde i skyttegravarna under fyra år.
- Mellan skyttegravarna fanns en tom sönderskjuten landremsa som kallades ingenmansland, på vissa ställen var den flera kilometer bred, på andra inte mer än 50 meter bred.

KRIG PÅ FLERA FRONTER

FORTS.

På östfronten:

- På östfronten kämpade Tyskland främst mot Ryssland.
- Ryska arméer trängde in i östra Tyskland men tyskarna lyckades stoppa anfallet, vilket blev ett stort nederlag för den ryska armén.
- Missnöjet med den ryska tsaren (ledaren) ökades av kriget och 1917 blev det revolution i Ryssland där tsaren störtades. Förvirringen blev stor vilket gjorde att Tyskland kunde tränga långt in i det ryska området Ukraina.
- De nya ryska ledarna ville ha ett snabbt avslut på kriget vilket gjorde att man slöt fred med Tyskland .
- Fredsavtalet var inte bra för Ryssland, det gav Tyskland kontroll över ett stort område i öster, däribland städerna Warszawa, Vilnius och Riga.

KRIG PÅ FLERA FRONTER

FORTS.

Ubåtskriget:

- Eftersom kriget på västfronten stod stilla i skyttegravarna försökte Frankrike och Storbritannien vinna kriget till havs.
- Tyska ubåtar anföll båtar från Storbritannien – detta ledde till att USA gav sig in i kriget 1917 på Frankrikes och Storbritanniens sida.
- Andra orsaker till att USA gick med i kriget var att amerikanska fartyg blivit sänkta av tyskarna samt att USA lånat ut pengar till både Frankrike och Storbritannien.
- Om Tyskland skulle vinna kriget – skulle då USA någonsin få tillbaka sina utlånade pengar?

SLUTET PÅ KRIGET

- Tyskland fick allt hårdare motstånd när USA gick in i kriget.
- 1918 gjorde Tyskland ett sista försök att med stora anfall på Västfronten men misslyckades.
- Tyskland var utmattat och ledarna bad om eldupphör, alltså att striderna skulle avslutas. Tysklands kejsare, Wilhelm II, avgick och flydde utomlands.
- 11 november 1918 var kriget över.

FÖRSTA VÄRLDSKRIGETS KONSEKVENSER

- Ca 15-16 miljoner människor dog i kriget, ca 20 miljoner skadades.
- Efter krigsslutet skedde förhandlingar i Paris om vem som låg till skuld för kriget och vad straffet skulle bli. Dessa förhandlingar hölls av segermakterna, främst Frankrike, Storbritannien och USA. Tyskland var inte med i förhandlingarna.
- **Versaillesfreden** undertecknades 28 juni 1919 på slottet Versailles utanför Paris. Freden innebar bland annat:
  - Tyskland fick skulden för kriget
  - Tyskland skulle betala 132 miljarder guldmark i skadestånd (idag tolv tusen miljarder kronor)
  - Tyskland var tvungna att återlämna 13 % av de landområden landet erövrade.
  - Tyskland fick bara ha en armé bestående av 100.000 man. Flygvapen och flotta fick man inte ha, och värnplikten lades ner.
  - Tillgångar som Tyskland hade beslagtogs av segermakterna, t.ex. gruvor, fabriker, maskiner, större handelsfartyg mm.

EN NY KARTA I EUROPA OCH NF

- Ryssland och Tyskland förlorade stora områden i östra Europa.
  - Polen återuppstod som fritt land
  - Två helt nya stater bildas: Tjeckoslovakien och Jugoslavien.
  - Estland, Lettland, Litauen och Finland – som alla tillhört Ryssland – blev självständiga länder.
-
- Nationernas Förbund bildas 1920.
  - Tanken var att NF skulle arbeta för fred och förhindra ett nytt stort krig.
  - NF blev aldrig en riktig succé då USA inte gick med, men NF var ändå den första organisationen som ville samla alla världens stater i ett gemensamt arbete för fred i framtiden.

